

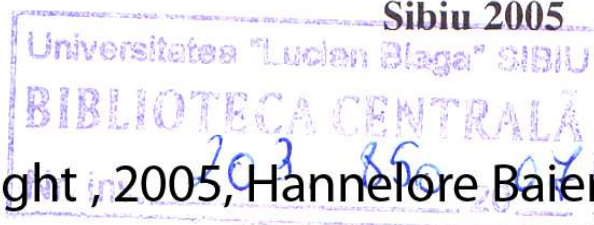
94R/G34 U

Germanii din România 1944-1956

**Culegere de documente de arhivă
întocmită de
Hannelore Baier**

Honterus

Sibiu 2005

© Copyright , 2005, Hannelore Baier și Editura Honterus

Cuprins

Introducere	5
Lista documentelor	13
Documentele:	
Problema germană	17
Evacuarea	53
Repatrierea	66
Reforma agrară	83
Indice antroponimic	162
Lista abrevierilor	168

Lista documentelor

Problema germană

1. *Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 28 septembrie 1944* 17
2. *Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 10 octombrie 1944* 22
3. *Fragmente din stenograma ședinței plenare a CC al PCR din 8 ianuarie 1947* 29
4. *Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 26 martie 1947* 32
5. *Fragmente din procesul-verbal nr. 16 al ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 26 octombrie 1948* 34
6. *Fragmente din procesul-verbal nr. 17 al ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 15 noiembrie 1948* 35
7. *Fragmente din procesul-verbal nr. 18 al ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 30 noiembrie 1948* 42
8. *Fragmente din Rezoluția Plenarei a 2-a a CC al PMR și din Rezoluția Biroului Politic al CC al PMR în chestiunea națională* 43
9. *Fragmente din procesul-verbal și stenograma ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 14 ianuarie 1953* 48

Evacuarea

10. *Telegrama generalului Nicolae Macici, comandantul Armatei 1-a, către general adjutant Mihail, șeful Marelui Stat Major* 53
11. *Telegramă cifrată către delegația română la Moscova* 55

12. Fragmente din nota discuțiilor avute în ședința Consiliului de Miniștri din 6 septembrie 1944	57
13. Nota de serviciu a lui Gheorghe Davidescu, secretar general al MAE	59
14. Nota Președinției Consiliului de Miniștri din 22 septembrie 1944	61
15. Fragmente din stenograma ședinței Biroului Politic din 9 august 1946	62

Repatrierea

16. Nota Biroului I „Căutare vest“, centrul Banat	66
17. Nota Legiunii de Jandarmi Timiș-Torontal către Prefectura județului Timiș-Torontal	67
18. Copia ordinului Direcției generale a Poliției către Inspectoratele regionale de Poliție din țară	69
19. Nota telefonică a Ministerului Afacerilor Interne, Direcția generală a Poliției	70
20. Nota Poliției Turnu Măgurele, biroul Siguranței	71
21. Extras dintr-un referat al MAI privind situația germanilor veniți în România după capitularea Germaniei ...	72
22. Referat SSI privind trierea loturilor de repatriați români veniți din Austria și Germania	76
23. Ordin circular adresat posturilor 1-8 ai Legiunii jandarmi Caransebeș	78
24. Documentație privind populația germană repatriată în august - decembrie 1949	10
25. Nota Departamentului pentru problemele naționalităților conlocuitoare privind contribuția sa la întocmirea proiectului de decret-lege privitor la cetățenia RPR	81

Reforma agrară

26. <i>Legea pentru înfăptuirea reformei agrare și Regulamentul de aplicare (Fragmente) . . . . .</i>	83
27. <i>Ordin circular adresat de MAI Prefecturilor județene, Inspectoratelor generale administrative de circumscripție și Inspectoratului general al Jandarmeriei . .</i>	86
28. <i>Adresa Ministerului Agriculturii și Domeniilor, Comisia centrală de reformă agrară, către Ministerul Afacerilor Interne . . . . .</i>	89
29. <i>Fragmente din stenograma ședinței cu activul central al PCR din 25-27 aprilie 1945 . . . . .</i>	92
30. <i>Fragment din procesul-verbal al ședinței CC al PCR din 11 iunie 1945 . . . . .</i>	95
31. <i>Fragmente din stenograma Conferinței regionale PCR Banat din 14-15 august 1945 . . . . .</i>	96
32. <i>Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 27 august 1945 . . . . .</i>	99
33. <i>Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 30 august 1945 . . . . .</i>	100
34. <i>Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 15 septembrie 1945 . . . . .</i>	108
35. <i>Raportul Inspectoratului de Jandarmi Sibiu . . . . .</i>	111
36. <i>Copia telegramei trimisă din Timișoara lui C. Titel Petrescu . . . . .</i>	113
37. <i>Nota Ministerului Agriculturii și Domeniilor adresată Ministerului de Interne . . . . .</i>	114
38. <i>Raportul Inspectoratului de Jandarmi Sibiu . . . . .</i>	116
39. <i>Fragmente din memoriul lui Traian Săvulescu privind situația agricolă . . . . .</i>	117

40. Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 10 ianuarie 1947	119
41. Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 14 martie 1947	128
42. Documentație privind reforma agrară pe naționalități ..	130
43. Referatul Ministerul Afacerilor Interne conținând răspunsul la adresa Episcopului Bisericii evanghelice C.A.	130
44. Nota Departamentului pentru problemele naționalităților conlocuitoare adresată Ministerului Finanțelor și rezumatul privind rezolvarea problemei	132
45. Nota informativă privind înființarea unei gospodării agricole colective la Turnișor/Sibiu	135
46. Fragmente din protocolul și stenograma ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 14 ianuarie 1954	137
47. Nota explicativă cu privire la țăranii săraci și mijlocași de naționalitate germană expropriați și planul de pregătire și desfășurare a consfătuirilor regionale cu delegați ai țăranilor muncitori de naționalitate germană	142
48. Fragmente din stenograma ședinței ținute în problema țăranilor muncitori de naționalitate germană	147
49. Nota cu privire la problemele ridicate de țăranii muncitori germani din comuna Moșna	155
50. Nota cu privire la problema germană din regiunile Arad și Timișoara	156
51. Fragment din protocolul ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 25 ianuarie 1954	159
52. Fragment din protocolul ședinței Biroului Politic al CC al PMR din 22 mai 1956	161

Problema germană

1.

Fragmente din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 28 septembrie 1944

Ședința Consiliului de Miniștri din 28 septembrie 1944

C. Sănătescu: Domnilor miniștri, declar ședința deschisă. Primul punct la ordinea de zi este situația militară. Întrucât domnul general Racoviță vine mai târziu, lăsăm această chestiune s-o discutăm spre sfârșitul ședinței. [...]

Trecem la punctul 2 al ordinei de zi:

„Legea pentru desființarea organizației grupului etnic german“.¹

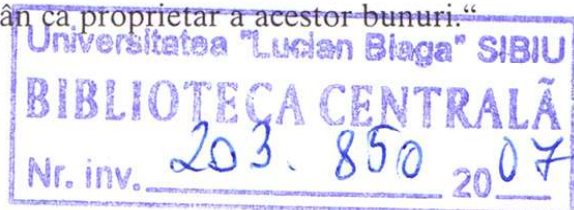
Care este situația cu privire la această lege?

S. Manuilă: Această lege a fost întocmită și s-a distribuit domnilor miniștri.

C. Sănătescu: Ce facem cu această lege? Dumneavoastră, domnilor miniștri, ați văzut-o?

---

1 Legea a fost adoptată cu nr. 485 ca „Decret-lege pentru abrogarea legii nr. 830 din 21 noiembrie 1940 de constituire a Grupului Etnic German din România“ (Monitorul oficial nr. 233 din 8 octombrie 1944). Art. 1 prevedea: „Prin efectul acestei legi, bunurile aparținând Grupului Etnic German sunt lovite de indisponibilitate, fără îndeplinirea vreunei formalități. Pe aceeași dată Statul român devine titularul tuturor drepturilor aparținând Grupului Etnic German din România subrogându-se acestuia. Instanțele de carte funciuară vor proceda din oficiu la efectuarea înscrierilor drepturilor Statului român ca proprietar a acestor bunuri.“

L. Pătrășcanu: Sunt unele modificări de adus acestui proiect de decret lege, cum ar fi, de pildă, la paragraful în care se spune că statul devine proprietar al acestor bunuri. Eu sunt de părere ca aceste bunuri să fie afectate pentru plata despăgubirilor de război.

C. Sănătescu: Care bunuri, pentru că nu toate pot să formeze obiectul unei înstrăinări.

L. Pătrășcanu: Mă refer numai la bunurile alienabile. Aceste bunuri să fie afectate, ca un prim fond pentru plata despăgubirilor de război.

C. Sănătescu: Sunt spitale, școli, muzee, etc., care sub nici un motiv nu pot fi înstrăinate.

I. Georgescu: Spitalele, muzeele, etc. să rămână în folosința statului.

L. Pătrășcanu: Numai bunurile alienabile să fie afectate pentru plata despăgubirilor de război. Să se precizeze că toate aceste bunuri, care au aparținut Grupului Etnic German trec ca prim fond pentru plata despăgubirilor de război, pentru ca astfel să ușurăm sarcinile care vor reveni cetățenilor români. Să se treacă în lege, [bunurile] care au aparținut Grupului Etnic German, sunt afectate despăgubirilor de război. [...]

I. Maniu: Ideea este bună, însă nu se poate pune în aplicare, pentru că aceste averi au o anumită destinație. Trebuie să vedem ce destinație au aceste bunuri, pentru ca apoi să vedem care este scopul cel mai nimerit pentru a fi afectate. Trebuie să avem situația completă a acestor bunuri, pentru a putea vedea dacă se pot sustrage bunuri sau nu. Avere alienabilă nu este decât într-o foarte mică măsură, pentru că această avere este formată din muzee, din școli, din masive de păduri de zeci de mii de hectare, dintre care unele erau date în exploatare, din venitul cărora se plăteau anuități.

Sunt muzee, spitale, școli care sunt date în folosul comunei, comunele au dreptul asupra lor, aceste instituții intrând în organizarea comunală.

Nu cred că este bine, în ceea ce privește veniturile să luăm vreo dispoziție, și că este nevoie de o comisie de lichidare a

administrației lor.² Trebuie să se prezinte situația acestei averi, să se specifice scopurile pentru care au fost afectate și pe urmă să hotărâm care din aceste averi pot fi afectate pentru despăgubirile de război, fiindcă interesul nostru este ca aceste averi să constituie o despăgubire a pagubelor noastre. Vom căuta să păstrăm tot ceea ce se poate păstra și vom hotărî ulterior care din aceste averi pot fi destinate a forma fond de reparațiuni.

Înainte de a hotărî asupra acestor averi trebuie să vedem și izvoarele lor. Deocamdată să păstrăm acest patrimoniu și la momentul oportun conducerea statului va hotărî care din aceste averi și venituri vor putea fi destinate despăgubirilor de război, și dacă putem să sustragem din aceste averi o parte din ele pentru scopul propus de domnul ministru Pătrășcanu.

G. Niculescu-Buzești: Cum au intrat aceste averi în patrimoniul Grupului Etnic German?

I. Maniu: Aceste averi au mai multe izvoare, mai multe proveniențe: o parte din aceste averi sunt averi bisericești și în special ale Bisericii evanghelice luterane, care are sediul la Sibiu, o altă parte este avere provenită din donațiile imperiale - împărăteasa Maria Tereza a făcut donații pentru comunele săsești -,³ o altă parte din aceste averi au venit în Ardeal, primite odată cu teritoriul, cu provincia, care formează averi comunale. Aceste averi au fost, în primul rând, în folosința numai a sașilor, iar după sute de ani, aceste averi comunale au intrat și în folosința românilor.

Deci, după un proces de sute de ani și satele românești au dreptul la aceste averi. [...]

Germanii din Ardeal au acceptat punctul de vedere politic totalitar al lui Hitler, și au pus o singură organizație totalitară peste toate aceste averi, care au fost vărsate la Grupul Etnic

---

2 Prin Legea nr.2, publicată în Monitorul Oficial din 3 ianuarie 1945, a fost înființat „Comisariatul general pentru administrarea și lichidarea bunurilor Grupului Etnic German“.

3 Informație eronată, Maria Tereza nu a făcut donații comunelor săsești.

German. Grupul Etnic German a ales ca președinte pe Andreas Schmidt, care lucra la Berlin. Astfel, nemții au pus mâna pe aceste averi. Sunt averi imense de sute de milioane, care au avut izvoare deosebite, destinații deosebite și organizații deosebite. Nemții n-au făcut altceva decât să centralizeze toate aceste averi și să le administreze totalitar.

G. Niculescu-Buzești: Pe ce cale și cu ce acte s-a ajuns ca toate aceste averi să intre în patrimoniul Grupului Etnic German?

I. Maniu: Aceasta este o greșală enormă a Mareșalului Antonescu, care nefiind bine sfătuit, a admis acest lucru pentru germani. De altfel, orice se cerea pentru Grupul Etnic German, el dădea.

G. Niculescu-Buzești: Pe cale de lege?

I. Maniu: Pe toate căile.

G. Niculescu-Buzești: Pun această întrebare, pentru că prin arbitrajul de la Viena s-a înființat Grupul Etnic German. Guvernul Gigurtu s-a obligat să recunoască grupul etnic german.⁴

I. Maniu: În principiu.

G. Niculescu-Buzești: S-a recunoscut în principiu grupul etnic german și pe urmă Antonescu le-a dat toate bunurile acestea.⁵

Cu o parte din veniturile acestor averi s-au întreținut școlile, bisericile, etc.

I. Maniu: Sunt muzee de o mare valoare artistică, care valorează sute de milioane, cum este Muzeul Brukenthal de la Sibiu. Sunt apoi clădiri, care, deasemenea, valorează sume enorme.

---

4 Conform Protocolului semnat de Mihai Manoilescu și Joachim von Ribbentrop la Viena (30 august 1940) „Guvernul Regal Român își ia angajamentul de a pune în toate privințele în condiții de egalitate pe cei care aparțin grupului etnic german din România cu populația etnică românească și de a dezvolta și de aici înainte poziția grupului etnic german în spiritul hotărârilor de la Alba Iulia pentru conservarea naționalității germane.”

5 Bunurile existau sub forma proprietăților comunitare ale germanilor, ele intrând mai apoi în mare majoritate în proprietatea Grupului Etnic German.

S. Manuilă: La Timișoara sunt proprietățile șvabilor, care valorează foarte mult.

Este bine deocamdată [ca] aceste averi să intre în patrimoniul statului și veniturile să fie ale statului.

L. Pătrășcanu: Domnule președinte, iată care este ideea: Bunurile acestea aparțin Grupului Etnic German. Afectându-le despăgubirilor, ele vor fi vândute. Nu vor fi vândute însă nici englezilor, nici rușilor, nici americanilor, ci vor fi vândute cetățenilor români, care vor vrea să le cumpere.

Eu vreau să reiasă ideea că cei care au participat direct la nenorocirea României, cei care au fost unul din cele mai importante elemente ai acestor ani tragici pentru noi, ei să fie făcuți răspunzători direct pentru despăgubiri.

Aceste bunuri nu vor fi scoase peste hotarele țării, ci vor constitui un prim fond pentru despăgubiri.

I. Maniu: Când am făcut propunerea pentru aranjarea acestei chestiuni, eu am vrut ca, prin schimbarea care se face, aceste averi germane să nu mai fie germane, ci să fie averi ale statului român, pentru ca nu cumva să vină Aliații - care ne sunt prieteni - la discuție și să afle aceste averi ca averi ale grupului german, în loc să le afle ca averi ale Statului român, așa cum trebuie.

L. Pătrășcanu: De acord.

I. Maniu: În ceea ce privește scopul acestor averi, să rămână statul să dispună cum vrea, fiindcă dacă astăzi vrea să dispună într-un fel, mâine poate că vrea să dispună altfel. De ce să legăm noi, prin anumite idei, dorința aceasta a urmașilor noștri din guvern, când această dorință a noastră n-are nici o valoare. Să lăsăm această avere să fie a Statului român și pe urmă se va vedea. [...]

Arhivele Istorice Centrale București, fond Consiliul de Miniștri, Stenograme, dosar 2/1944, f.103-108.

*

2.

Fragmente din stenograma şedinţei Consiliului de Miniştri din 10 octombrie 1944

Şedinţa Consiliului de Miniştri

din 10 octombrie 1944

C. Sănătescu: Declar şedinţa deschisă. Trecem la discutarea decretelor legi. Nu ştiu dacă aveţi fiecare dintre dumneavoastră în mapă proiectul de decret-lege referitor la măsurile luate faţă de unii dintre cetăţenii români de origine etnică germană şi referitor la şcolile Grupului Etnic German. [...]

C. Titel Petrescu: Pentru o mai bună discuţie asupra acestui decret-lege, ar fi bine ca domnul ministru Manuilă să-l citească.

S. Manuilă: Art. 1 prevede că pierde deplin drept naţionalitatea română⁶:

a) „Cetăţenii români de origine etnică germană, înrolaţi în formaţiile SS sau în orice alte formaţii civile, militare sau paramilitare ale armatei sau Reich-ului german, fie în baza Convenţiei din 12 mai 1943, intervenit între Guvernul Reich-ului german şi Guvernul român⁷, fie prin orice angajament voluntar.

b) Cetăţenii români de origine etnică germană, care după data de 30 august 1940⁸ au organizat sau condus grupurile etnice germane, acei care au determinat sau propagat separatismul grupelor etnice germane în cadrul Statului român, precum şi acei care, prin atitudinea lor faţă de autorităţile Statului român s-au comportat ca cetăţeni privilegiaţi, în raport cu ceilalţi cetăţeni ai Statului român.“

---

6 Un decret-lege pentru abrogarea cetăţeniei/naţionalităţii române unor anumite categorii de cetăţeni români de origine etnică germană nu a fost adoptată.

7 Se face referire la „Convenţia privitoare la înrolarea în armata germană -SS a cetăţenilor români de origine etnică germană“.

8 Este data semnării Protocolului de la Viena. Vezi nota 4.

D. Iordan: Cetățenii români, de origine etnică germană, dacă pierd cetățenia română și sunt considerați ca cetățeni germani, atunci intră sub prevederile legii de administrare a bunurilor. Eu cred însă că aceștia devin apatrizi.

C. Sănătescu: Când s-a făcut aranjamentul între Reich-ul german și Statul român?

S. Manuilă: În 20 noiembrie 1940.⁹

G. Liteanu: Cetățenii români de origine etnică germană, prin pierderea cetățeniei române devin „heimatlos“. [...]

S. Manuilă: Cetățenii români de origine etnică germană, cum sunt sașii, șvabii etc., care au intrat în formațiile militare și paramilitare germane, au fost obligați să depună un jurământ de credință Führer-ului Adolf Hitler.

N-am la îndemână formula jurământului, în orice caz ea conținea următoarea frază: „Jur credință Führer-ului Adolf Hitler ...“¹⁰

Prin urmare, acești cetățeni români de origine etnică germană au depus jurământ de credință lui Adolf Hitler și se pune problema dacă nu cumva putem să trecem un aliniat nou, în care să spunem: „Precum și toți acei care au depus un jurământ de credință, altul decât cel datorat Statului român.“ [...]

---

9 Este data adoptării Legii nr. 830 pentru constituirea Grupului Etnic German din România. Grupul Etnic German era recunoscut ca persoană juridică de drept public și putea lua decizii obligatorii pentru membrii săi - cu aprobarea șefului statului român. Statul însă nu putea să-i dea directive și nici să-i controleze activitatea.

10 Jurământul era astfel formulat: „Ich schwöre bei Gott diesen heiligen Eid, dass ich dem Führer des Deutschen Reiches und Volk Adolf Hitler, dem Oberbefehlshaber der Wehrmacht, unbedingten Gehorsam leisten und als tapferer Soldat bereit sein will, jederzeit für diesen Eid mein Leben einzusetzen“. (Jur în fața lui Dumnezeu acest jurământ sfânt, că îi voi fi devotat necondiționat lui Adolf Hitler, Führer-ului Reich-ului și al poporului german, comandantului suprem al Wehrmacht-ului, și ca soldat viteaz voi fi pregătit să-mi dau viața pentru acest jurământ.)

G. Liteanu: Am citit în ziarul *Universul*¹¹ acest proiect de lege. Germanii din această categorie au început să-și vândă averile.

C. Sănătescu: De unde a fost luat acest proiect de lege și cine l-a dat publicității înainte de a fi fost discutat în Consiliul de Miniștri?

S. Manuilă: În orice caz, domnule Prim ministru, proiectul a fost luat de la un domn ministru.

C. Titel Petrescu: L-a dat cineva spre publicare, căci altfel n-ar fi apărut în ziarul *Universul*. [...]

C.I.C. Brătianu: Ce se înțelege prin fraza „precum și acei care, din atitudinea lor față de autoritățile statului român sau față de cetățenii români de altă origine etnică decât cea germană s-au comportat ca cetățeni privilegiați în raport cu ceilalți cetățeni ai Statului român“?

G. Potopeanu: Foarte mulți germani, în țara noastră, s-au comportat ca cetățeni privilegiați în raport cu ceilalți.

C.I.C. Brătianu: Cetățenii români de origine etnică germană au format [un] stat în stat. În acest articol văd însă „sau față de cetățenii români de altă origine etnică decât cea germană“. [...]

S. Manuilă: Germanii au avut o atitudine inadmisibilă față de toți românii și de românii de altă origine etnică și mai ales, au avut o atitudine inadmisibilă față de evreii din România. Aceasta este semnificația acestei dispoziții. [...]

I. Maniu: Germanii s-au purtat impertinent față de români și au avut o atitudine provocatoare. N-au ținut seamă de ordinele pe care le dădeau autoritățile noastre și când [un german] se întâlnea cu un român făcea tot ce-i stătea în putință ca să-l ofenseze. Fiecare ocazie era folosită pentru a provoca și ofensa. [...]

S. Manuilă: [...] În art. 2 se arată că-și mențin naționalitatea română cetățenii români de origine etnică germană, care după data de 23 august 1944 au fost tratați de Reich-ul german ca pri-

---

11 Articolul cu titlul „Măsuri împotriva unor cetățeni români de origine etnică germană“ a apărut în numărul din 8 octombrie 1944 al ziarului *Universul*.

zonieri de război sau ca supuși ai unui stat inamic, ca urmare a unei stări de război între România și Reich-ul german, ori a refuzului lor de a mai servi în armata sau în serviciile Reich-ului german. [...]

C. Titel Petrescu: Domnilor, eu nu găsesc că este firesc să venim cu discriminările de la art. 2, fiindcă sașii și șvabii de la noi s-au înrolat în armata germană, au plecat cu ea mai departe și au luptat împotriva armatei noastre. Terminându-se războiul, ei vor veni și vor aduce certificate ca să dovedească că au fost luați prizonieri. Nu vor spune că au luptat împotriva noastră și nici nu vom putea face această dovadă.

D. Dămăceanu: Să se suprimе întregul articol.

G. Liteanu: Sașii și șvabii de la noi au evacuat sate întregi; și acum spun că au fost luați cu forța.

S. Manuilă: Este just că au fost luați cu forța. Cei care n-au vrut să meargă au fost împușcați pe loc.

C. Titel Petrescu: Să adoptăm și noi propunerea generalului Fleischer¹², care tindea să adune toată populația de origine etnică germană și s-o ducă în Germania. Noi putem spune acum: N-am avut posibilitatea să trimitem această populație în Germania, dar am aderat în principiu la această idee.

G. Liteanu: Și acum, cu articolul acesta, vrem să-i facem iarăși cetățeni români!

C. Titel Petrescu: Noi trebuie să ne prevalăm de propunerea lor și să nu le mai acordăm cetățenia română.

C. Sănătescu: Atunci cade tot art. 2.

C. Titel Petrescu: Nu știu dacă ați urmărit cu toții dezbaterile în privința problemei minorităților în Centrul și Sud-Estul Europei, în urma căderii Austro-Ungariei, problemă care a făcut obiectul unor iritante discuții. În ultima vreme s-a căutat ca această chestiune să se rezolve prin transferuri de populație, ca să nu mai existe situații iritante în sânul granițelor etnice.

---

¹² Friessner, vezi capitolul „Evacuarea“.

De ce să nu acceptăm și noi această idee, cu care au venit domnii Roosevelt și Churchill, tocmai ca să nu mai existe în viitor probleme minoritare prea iritante? De ce să nu mergem și noi la principiile noi? Prin urmare, cei care au plecat cu Armata germană sunt bine plecați. Dacă germanii vor să aibe toată rasa lor superioară adunată în patrie, și sașii și șvabii de la noi să se ducă sănătoși în Germania.

Dacă însă lăsăm acest text, așa cum a fost redactat, cei mai mulți vor căuta să revină la noi în țară și să considere România drept patria lor. Și iarăși se va pune atunci pentru noi problema minorităților superioare nouă din punct de vedere al pregătirii intelectuale și al disciplinei.

Dacă nu-i lăsăm pe sași și șvabi să plece, va fi în Ardeal și în Banat o căsăpire reciprocă. Românii vor căuta să căsăpească pe sașii și pe șvabii care s-au purtat foarte rău cu populația românească. Decât să avem acest măcel, e mai bine să luăm măsuri, care să ne facă să apărem ca oameni civilizați în fața Europei.¹³

S. Manuilă: În principiu, cred că art. 2 trebuie să cadă. Totuși, ar fi bine dacă am păstra ceva din acest articol pentru aceia dintre cetățenii români de origine etnică germană, care în mod vădit au ținut la Țara Românească și au fost persecutați tot timpul de către Reich-ul german. [...]

C. Sănătescu: De la Sibiu și de la Brașov, de pe teritoriul nostru, n-a fost luat nimeni cu forța. Au fost luați cu forța germanii din regiunile unde sunt acum operații militare.

G. Potopeanu: Satele, care au fost ocupate de germani, sunt foarte frumoase. Au plecat și au lăsat totul intact.

C.I.C. Brătianu: Mai cu seamă cele din Ardeal.

C. Sănătescu: Cele mai frumoase sunt la Brașov și Sibiu. [...]

G. Liteanu: Prin pierderea cetățeniei române nu înseamnă că devin germani. Dacă Germania nu le acordă naționalitatea?

C. Sănătescu: Ei pot să se ducă oriunde, devin apatrizi.

---

13 Nu au fost decât cazuri izolate de „căsăpiri” și nu s-au înregistrat măceluri.

C. Titel Petrescu: Devin heimatloși, apatrizi, fără patrie.

G. Liteanu: Legea trebuie văzută mai în detaliu și de câțiva juriști.

C.I.C. Brătianu: Aceasta este o chestiune care se va rezolva la Conferința Păcii.

S. Manuilă: Noi am dori să creăm o stare de fapt pentru data când va fi Conferința Păcii.

C. Sănătescu: Se va ține seama de starea de fapt de la noi?

G. Potopeanu: Suntem în dreptul nostru legitim de a lua aceste măsuri. [...]

C. Titel Petrescu: Ca o consecință a ridicării cetățeniei române, cei decăzuți din acest drept nu mai au nici dreptul să aibe bunuri în Țara Românească. [...]

C. Titel Petrescu: Acum trăim un moment unic al istoriei în care putem să împrumutăm pe țărani și pe muncitorii noștri în imobilele sașilor și șvabilor plecați, din pricină că au fost împotri-va țării noastre. Trebuie să profităm de acest moment istoric.

C. Sănătescu: Cred că numai așa putem face o împrumut-are, fiindcă altfel degeaba se anunță „pământ țăranilor“. Toată marea proprietate de la noi reprezintă 14 %. [...] Satele românești din Ardeal sunt așezate în locuri sărace, pe câtă vreme sa-tele săsești sunt în regiunile bogate și productive. De aceea, tre-buie să ne gândim și la o mișcare a populației românești din Ardeal spre satele săsești.

A. Aldea: În afară de faptul că imobilele germanilor din Ar-deal sunt foarte bune.

C. Titel Petrescu: Dacă germanii ar fi câștigat războiul, Ar-dealul ar fi fost un stat independent german. Acum avem ocazia unică să facem o împrumut-are a românilor de peste munți. [...]

S. Manuilă: În ceea ce privește pe „heimatloși“, situația nu pare așa de neclară. Noi declarăm decăzuți din cetățenia română pe anumiți cetățeni români de origine etnică germană, fiindcă aceștia au depus jurământ de credință lui Hitler, și Reich-ului german. Dacă Reich-ul german le-a cerut acest lucru, să-i pri-mească. [...]

C.I.C. Brătianu: Mai este și chestiunea prea complicată a bunurilor. Măsuri pentru pierderea naționalității române înțeleg, dar pentru bunuri? Se poate să creăm în Ardeal o criză, la care nu ne așteptăm. Se opresc odată toate fabricile sașilor și n-avem pe cine pune acolo, ca să continue producția.

L. Pătrășcanu: Dar nu toți sașii au trecut la SS.

C.I.C. Brătianu: Pot fi totuși foarte mulți. Trebuie să știm câți sunt, la fața locului, și ce reprezintă. Să vă dau un exemplu: la Cisnădie sunt o serie de fabrici săsești. Se poate opri un centru industrial atât de mare ca acesta dintr-odată?

A. Aldea: Cred că se găsesc specialiști.

C. Titel Petrescu: Pentru fabricile nemțești din Ardeal se vor găsi români care să ducă mai departe întreprinderea.

C.I.C. Brătianu: Nu este așa ușor să înlocuiești lucrătorii din fabrici.

G. Liteanu: O fabrică de mătase n-a putut să funcționeze din cauză că specialiștii germani au fost internați în lagăr. Prefectul mi-a dat o telegramă pentru ca să-i eliberez că nu mai merge fabrica. Le-am dat domiciliu forțat la fabrică și astfel fabrica a putut să-și continue activitatea. [...]

S. Manuilă: Trebuie să se ia măsuri asiguratorii pentru a nu se întâmpla ceea ce s-a întâmplat la Brașov, unde au dispărut stocurile de mărfuri din fabrici. [...]

Arhivele Istorice Centrale București, fond Consiliul de Miniștri, Stenograme, dosar 3/1944, f. 209 -238.

*